

74

DEKRET POLSKIEGO KOMITETU WYZWOLENIA NARODOWEGO

z dnia 23 listopada 1944 r.

o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego.

Na podstawie ustawy Krajowej Rady Narodowej z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 3) — Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

I. Zakres zadań samorządu terytorialnego.

Art. 1. Do zakresu działania samorządu terytorialnego należą sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, o ile nie są wyraźnie zastrzeżone do kompetencji władz państwowych.

Art. 2. Do zakresu działania samorządu terytorialnego nie należą sprawy:

- a) zagraniczne i handlu zagranicznego,
- b) wojskowe,
- c) wymiaru sprawiedliwości,
- d) lasów,
- e) górnictwa,
- f) lotnictwa, kolei, dróg kołowych państwowych i wojewódzkich oraz dróg wodnych,
- g) poczty i telekomunikacji,
- h) waluty i ubezpieczeń,
- i) państwowych podatków, opłat, ceł, akcyz i monopolii.

Art. 3. Samorząd terytorialny reprezentowany przez terenową radę narodową stanowi korporację prawa publicznego i posiada osobowość prawną.

Art. 4. Ustawy wojewódzkie, przewidziane w art. 29 ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 22), nabierają mocy obowiązującej na obszarze województwa po zatwierdzeniu przez Przewodniczącego Krajowej Rady Narodowej z kontrasygnatą Przewodniczącego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego i właściwego kierownika resortu, oraz po ogłoszeniu w dzienniku urzędowym województwa.

Art. 5. § 1. Każda rada narodowa niższego stopnia podlega bezpośredniemu nadzorowi rady narodowej wyższego stopnia.

§ 2. Wszystkie uchwały rad narodowych: wojewódzkiej, powiatowej, miejskiej i gminnej dotyczące:

- a) budżetu i planu świadczeń w naturze,
- b) wprowadzenia i pobierania podatków i opłat,
- c) zaciągnięcia pożyczki lub objęcia zobowiązania,

d) nabywania, pozbywania i obciążania majątku nieruchomego,

e) lokaty kapitału wymagają zatwierdzenia prezydium rady narodowej wyższego stopnia.

§ 3. Zatwierdzeniu podlegają również wszystkie uchwały, które w myśl dotychczas obowiązujących przepisów dla samorządów, podlegały zatwierdzeniu władz nadzorczych.

Art. 6. Prezydium rady narodowej właściwej do zatwierdzenia uchwał wyszczególnionych w art. 5 § 2 i 3 powyższym decyzję w przeciągu dni 30 od dnia zawiadomienia o uchwale. W tym przedmiocie stosuje się postanowienia zawarte w art. 39 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w brzmieniu obwieszczenia Ministra Spraw Wewn. z dnia 26 czerwca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 454).

Art. 7. § 1. Prezydium każdej hierarchicznie wyższej rady narodowej ma prawo z urzędu lub na wniosek wstrzymać w ciągu 14 dni od dnia zawiadomienia wykonanie każdej uchwały rady hierarchicznie niższej oraz uchwały organu wykonawczego, którą uważa za niezgodną z prawem, niecelową lub niezgodną z zasadniczą linią działalności Krajowej Rady Narodowej.

§ 2. Rada narodowa lub organ wykonawczy, którego uchwała została zakwestionowana, ma prawo w ciągu dni 7 od otrzymania o tym wiadomości powziąć reasumpcję zakwestionowanej uchwały.

§ 3. W wypadku wstrzymania wykonania uchwały rady narodowej zakwestionowana uchwała winna być bezzwłocznie przedłożona Krajowej Radzie Narodowej, zaś w wypadku wstrzymania wykonania uchwały organu wykonawczego radzie narodowej hierarchicznie wyższej, o ile rada narodowa lub jej organ wykonawczy nie skorzysta z uprawnień zawartych w § 2.

Art. 8. Rada narodowa wyższego stopnia ma prawo kontroli i inspekcji działalności rady narodowej niższego stopnia i jej organu wykonawczego.

II. Organy wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego.

Art. 9. Zwierzchni nadzór państwowy nad działalnością wojewódzkich i powiatowych samorządowych organów wykonawczych sprawuje Kierownik Resortu Administracji Publicznej.

Art. 10. Organem wykonawczym wojewódzkiej rady narodowej jest wydział wojewódzki.

Art. 11. Wydział wojewódzki składa się z 6 członków wybranych przez wojewódzką radę narodową spośród jej członków lub też spośród mieszkańców danego województwa. Za wybranych uważa się tych, którzy otrzymali kolejno największą ilość głosów.

Art. 12. § 1. Członkami wydziału wojewódzkiego mogą być osoby, które mają przynajmniej 5-letnią pracę w dziedzinie państwowej, samorządowej lub społecznej.

§ 2. Pracownicy państwowi i samorządowi wybrani na członków wydziału wojewódzkiego w razie przyjęcia wyboru otrzymują na czas pełnienia tych funkcji bezpłatny urlop, zaliczalny do wystugi emerytalnej.

§ 3. Członkowie wydziału wojewódzkiego otrzymują diety w wysokości ustalonej rozporządzeniem Kierownika Resortu Administracji Publicznej.

Art. 13. Przewodniczącym wydziału wojewódzkiego jest z urzędu wojewoda lub jego zastępca.

Art. 14. Wszystkie czynności biurowe wydziału wojewódzkiego załatwia właściwy urząd wojewódzki.

Art. 15. Wydział wojewódzki zwołuje przewodniczący przynajmniej raz na dwa tygodnie. Wydział musi być zwołany jeżeli tego zażąda dwóch jego członków.

Art. 16. Do powzięcia uchwał wydziału wojewódzkiego wymagana jest obecność przewodniczącego i przynajmniej trzech członków wydziału. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Art. 17. Wydział wojewódzki:

- a) przygotowuje sprawy mające wejść pod obrady wojewódzkiej rady narodowej lub jej prezydium;
- b) decyduje we wszystkich sprawach niezastrzeżonych do decyzji rady lub jej prezydium;
- c) wykonuje uchwały rady lub jej prezydium;
- d) wykonuje na zlecenie rady lub jej prezydium kontrolę nad działalnością organów wykonawczych samorządu niższego stopnia oraz organów administracji państwowej;
- e) sprawuje władzę porządkową nad prezydentami, wiceprezydentami, członkami zarządów miast wydzielonych oraz członkami wydziałów powiatowych;
- f) wykonuje inne czynności poruczone mu przez ustawy;

g) składa sprawozdanie ze swej działalności prezydium właściwej rady narodowej, przynajmniej raz na miesiąc.

Art. 18. W wypadkach niecierpiących zwłoki przewodniczący wydziału wojewódzkiego samodzielnie wydaje niezbędne zarządzenia w sprawach należących do zakresu działania wydziału, obowiązany jest wszakże wyjednać na najbliższym posiedzeniu wydziału zatwierdzenie dla tych czynności.

Art. 19. Kary porządkowe są następujące:

- a) upomnienie,
- b) nagana.

Art. 20. § 1. Władzę dyscyplinarną nad prezydentami, wiceprezydentami, członkami zarządów miast wydzielonych oraz członkami wydziałów powiatowych, sprawuje komisja dyscyplinarna, złożona z 7-miu członków wybranych przez wojewódzką radę narodową.

§ 2. Kary dyscyplinarne są następujące:

- a) grzywna do 5.000 zł.,
- b) złożenie z urzędu.

§ 3. Osobie ukaranej służy prawo odwołania się w ciągu 7miu dni od orzeczenia nakładającego karę porządkową do Kierownika Resortu Administracji Publicznej, zaś od orzeczenia nakładającego karę dyscyplinarną — do Prezydium Krajowej Rady Narodowej.

§ 4. Sposób powoływania i tryb postępowania komisji dyscyplinarnej określi rozporządzenie Kierownika Resortu Administracji Publicznej.

Art. 21. § 1. W wypadkach powtarzających się wykroczeń porządkowych oraz w wypadkach niecierpiących zwłoki, gdy działalność organów wymienionych w art. 17 pkt. e) — naraża lub może narażać interes publiczny na oczywistą szkodę, wydział wojewódzki może cały organ lub poszczególne jego członków zawiesić w urzędowaniu, zawiadamiając równocześnie o dokonanych zawieszeniu Kierownika Resortu Administracji Publicznej z podaniem motywów zawieszenia.

§ 2. W wypadku zawieszenia w urzędowaniu całego organu wykonawczego funkcje wykonawcze sprawuje tymczasowo prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 22. Organem wykonawczym powiatowej rady narodowej jest wydział powiatowy.

Art. 23. Postanowienia zawarte w art. 11—21 mają odpowiednie zastosowanie do wydziałów powiatowych z tym, że wydział powiatowy jest władzą porządkową dla burmistrzów, wójtów, sołtysów oraz członków zarządów gmin wiejskich i miast niewydzielonych.

W sprawach kar porządkowych służy odwołanie do wojewody, a w sprawach dyscyplinarnych do prezydium rady narodowej.

III. Organy wykonawcze samorządu miejskiego i gminnego.

Art. 24. Organem wykonawczym miejskiej rady narodowej jest zarząd miejski.

Art. 25. § 1. Zarząd miejski składa się: w miastach wydzielonych z prezydenta i wiceprezydenta, w miastach niewydzielonych z burmistrza i wiceburmistrza, a ponadto we wszystkich miastach z 3—6 członków zarządu.

§ 2. W miastach liczących ponad 50.000 mieszkańców rada narodowa może powiększyć liczbę wiceprezydentów do dwóch, wyjątkowo zaś do trzech, jeżeli wymaga tego większy rozwój gospodarki miejskiej. Uchwała o powiększeniu ilości stanowisk wiceprezydentów wymaga zatwierdzenia właściwej wojewódzkiej rady narodowej.

Art. 26. § 1. Prezydenta i wiceprezydentów oraz burmistrza i wiceburmistrza wybiera właściwa miejska rada narodowa zwykłą większością głosów obecnych.

§ 2. Wybór prezydenta i wiceprezydentów wymaga zatwierdzenia Kierownika Resortu Administracji Publicznej, po wysłuchaniu opinii prezydium wojewódzkiej rady narodowej, zaś wybór burmistrza i wiceburmistrza wymaga zatwierdzenia wojewody, po wysłuchaniu opinii prezydium powiatowej rady narodowej.

Art. 27. Liczbę członków zarządu miejskiego ustala miejska rada narodowa. Odnośna uchwała wymaga zatwierdzenia prezydium rady narodowej hierarchicznie wyższej.

Art. 28. Członków zarządu miejskiego wybiera miejska rada narodowa. Za wybranych uważa się tych, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów.

Art. 29. Prezydenci miast pełnią zarazem funkcje starostów grodzkich i w tym zakresie służbowo podlegają wojewodzie.

Art. 30. Organem wykonawczym gminnej rady narodowej jest zarząd gminny.

Art. 31. § 1. Zarząd gminny składa się z wójta, podwójciego i trzech członków zarządu wybieranych przez gminną radę narodową w sposób przewidziany dla burmistrzów i członków zarządów miejskich.

§ 2. Wybór wójta i podwójciego wymaga zatwierdzenia przez właściwego starostę.

Art. 32. § 1. Wójtowi, dla celów administracji gromad, podlegają sołtysi i podsołtysi (po jednym sołtysie i podsołtysie dla każdej gromady) wybrani przez ogólne zebranie mieszkańców gromady.

§ 2. Sołtysi lub podsołtysi biorą udział w posiedzeniach zarządu gminnego z głosem doradczym jedynie w wypadku, gdy przedmiotem obrad są sprawy dotyczące danej gromady.

Art. 33. Zakres działania miejskich oraz gminnych rad narodowych, i ich organów wykonawczych określają postanowienia art. 43—48 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) — z wyjątkiem postanowień zawartych w art. 43 ust. (1) pkt. c, d — zdanie ostatnie, e, f, g oraz ust. (2), art. 44 ust. (1) pkt e, ust. (4), zdanie 1 i 2 ust. (5), art. 45, art. 46 ust. (3) i (4), zdanie ostatnie ust. (6) oraz w art. 47 ust. (1), — które nie mają zastosowania.

Art. 34. § 1. Wybory członków organów wykonawczych rad narodowych są tajne.

§ 2. W razie opróżnienia stanowiska członka organu wykonawczego z jakichkolwiek przyczyn, właściwa rada narodowa obowiązana jest w przeciągu miesiąca dokonać wyborów uzupełniających.

IV. Przepisy ogólne.

Art. 35. § 1. Organy wykonawcze rad narodowych mogą być rozwiązane przez rady narodowe wyższego stopnia.

§ 2. Przeciw decyzji rozwiązującej organ wykonawczy służy radzie narodowej, która odnośny organ wybrała, prawo odwołania się do rady narodowej wyższego stopnia od rady rozwiązującej.

Art. 36. Dekret niniejszy nie ma zastosowania do miasta stołecznego Warszawy i Łodzi.

Art. 37. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Kierownikowi Resortu Administracji Publicznej.

Art. 38. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Krajowej
Rady Narodowej: *Bolesław Bierut*

Przewodniczący Polskiego Komitetu
Wyzwolenia Narodowego:

Edward Osóbka-Morawski

w/z Kierownik Resortu Administracji Publicznej:
Mgr Adam Ostrowski